

Riksdagens protokoll 1996/97:14

Fredagen den 11 oktober

Protokoll
1996/97:14

Kl. 9.00 – 9.45

1 § Meddelande om svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 1996/97:15

Till riksdagen

Interpellation 1996/97:15 av Gullan Lindblad om psykiskt funktionshindrades rätt till personlig assistans.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 29 oktober 1996.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresa.

Stockholm den 9 oktober 1996

Margot Wallström

2 § Svar på interpellation 1996/97:13 om fastighetstaxeringen

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Inger René har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att motverka effekterna av den höjda fastighetsbeskattningen.

Som Inger René påpekar i interpellationen har regeringen till riksdagen lämnat en proposition med förslag som avser att i vissa fall lindra effekterna av ökade taxeringsvärden i kombination med höjd fastighets-skatt. Förslaget skall nu behandlas av riksdagen. Mot bakgrund av detta har jag inte för avsikt att vidta några ytterligare åtgärder beträffande denna fråga.

Anf. 2 INGER RENÉ (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret, även om det var ett av de magraste som jag någonsin har fått i denna kammare.

Strax före midsommar frågade jag skatteministern när det utlovade förslaget om lindring av fastighetsskatten skulle komma. Då svarade skatteministern att en arbetsgrupp hade kommit med ett förslag som ”avses innebära att höjningen av taxeringsvärdena i vissa fall inte skall tillåtas slå igenom fullt ut vid beräkning av fastighetsskatt”. Permanentboende i attraktiva skärgårdsområden angavs som en särskilt drabbad grupp som skulle tas hänsyn till.

I en del medier utropades Thomas Östros efter detta svar till hjälte, och det fanns de som blåste faran över. Nu har förslaget kommit, och man kan konstatera att det i stället för omedelbar halshuggning innebär en variant av "Östrosk garrottering", dvs. att fastighetsägare i vissa fall får några år på sig att sälja sin bostad, sin näringsverksamhet eller, det mest cyniska av förslagen, att tillsammans med en bank lägga upp en låneplan för att låna till skatten.

Min fråga blir då: Hur rimmar detta med statsministerns utsago i regeringsförklaringen den 17 september? På s. 3 står där: Hela Sverige skall leva.

Skatteministerns förslag till fastighetsskatt gör att näringsidkare inom fiske, varv, båtbyggeri, konservindustri och liknande inte kan bo kvar i de kustnära lägen som deras näringsgrenar kräver. Hela Sverige skall leva, skatteministern. Gäller inte detta också våra kuster?

Anf. 3 ESKIL ERLANDSSON (c):

Herr talman! Även jag vill framföra ett tack för svaret.

Sedan hösten 1994 har det ju hänt en del. Vid den tidpunkten höjdes fastighetsskatten från 1,5 % till 1,7 %. Centerpartiet motsatte sig höjningen. Den hittills genomförda saneringen av statsfinanserna som vi tillsammans med regeringen har bedrivit sedan våren 1995 har inte kunnat förenas med en allmän sänkning av den i dag ganska höga fastighetsskatten. Däremot har saneringsarbetet resulterat i att boenderäntorna har sjunkit mycket påtagligt, och det har ju hjälpt oss alla i detta sammanhang. Dessutom har en förändring av det skattefria beloppet vid förmögenhetsbeskattningen genomförts. Beloppet har höjts från 800 000 kr till 900 000 kr. Dessutom innehåller det senaste förslaget en reduktion för fastighetsskatt i vissa fall.

De åtgärder som jag nu har räknat upp har inneburit en del lättnader, inte minst för dem som har drabbats allra hårdast i den nu rådande ordningen vid beskattning av fastigheter. Det är dock uppenbart att för många av de permanentboende i bl.a. de attraktiva fritidshusområdena är inte de åtgärder som hittills har föreslagits och genomförts tillräckliga. De är inte någon lösning på vare sig kort eller lång sikt. Det beror på att problemet som sådant har skapats under lång tid. Det sammanhänger alltså inte bara med den senaste taxeringsomgången utan har sin grund i att förändringar och regeländringar har gjorts flera gånger och efter varandra.

I propositionen 1996/97:17 utlovar regeringen en utvärdering av 1996 års allmänna fastighetstaxering mot bakgrund av de stora förändringar som har skett i fastighetstaxeringen under de senaste åren.

Enligt Centerpartiets mening är det uppenbart och påkallat att denna utvärdering skall komma till stånd, att den ges direktiv att arbeta snabbt och att den får i uppdrag att överväga förslag som kan undanröja de strukturella brister som är mest påtagliga i det nuvarande systemet. Det gäller såväl formerna som grunderna för den hittillsvarande fastighetstaxeringen. Det är dock viktigt att utvärderingen inte inskränks till att analysera effekterna av enbart 1996 års fastighetstaxering.

Flera av de problem som är mest påträngande är, som jag sade, ett resultat av utfallet av flera på varandra följande taxeringsomgångar. Det gäller inte minst fastboende i skärgårdar och fiskelägen liksom i andra

glesbygdsorter, där flertalet fastboende dessutom är låginkomsttagare som under de senaste årtiondena har fått fritidsboende med höga inkomster som grannar.

Vad är det då som behöver göras?

Enligt vår mening är det för det första en brist i den nuvarande ordningen att det inte längre finns något lekmannainflytande på lokal nivå. Vi tror att ett återinförande av lokala fastighetstaxeringsnämnder skulle innebära att taxeringsförfarandet som sådant skulle vinna i legitimitet i allmänhetens ögon. För det andra bygger taxeringen i många fall på uppgifter från ett relativt litet antal försäljningar inom relativt små värdeområden. Det är en brist att vi inte har en annan ordning i dessa avseenden.

Jag undrar avslutningsvis om utredningen kommer till stånd och vad den i så fall kommer att få för direktiv.

Anf. 4 PER LAGER (mp):

Herr talman! Som Inger René sade var vi många som hade hoppats på någon form av långvarig lösning för de boende i speciellt attraktiva lägen, vilka är de mest utsatta när det gäller den nya taxeringen och fastighetsskatten.

Jag skall inte upprepa de argument som här har framförts. Men vad jag ser som viktigast är att så länge man bygger taxeringarna på fiktiva värden löser man inte problemet för de boende i de attraktiva lägena. På sikt måste man på något sätt finna ett sätt att fasa ut fastighetsskatten.

Det som är viktigt är att skatten miljörelateras. I stället för att höja fastighetsskatten från 1,5 % till 1,7 % hade man kunnat införa en energiskatt, vilket man gjorde litet senare. Därför tycker jag att det är dags att sänka fastighetsskatten från 1,7 % till 1,5 %.

I övrigt måste man satsa på att miljörelatera de skatter som har med fastigheter att göra för att man skall få rätt profil och få den önskade effekten.

Min fråga till statsrådet är: Hur har man tänkt sig denna miljörelatering? Är det inte den som skall styra skatten?

Anf. 5 ISA HALVARSSON (fp):

Herr talman! I svaret säger statsrådet att han inte tänker vidta några mer åtgärder. Det tycker jag verkar otroligt. Många människors tillvaro har slagits i spillror, och de är förtvivlade och ursinniga. Anledningen är de absurda, orättvisa och ekonomiskt orimliga konsekvenser som blev följden av att taxeringsvärdena skrevs upp så dramatiskt. Detta gäller speciellt vissa geografiska områden, nämligen skärgårdsområden på väst- och ostkusten och i Skåne. Där har de åretruntboende drabbats av oacceptabla höjningar av fastighetsskatten. Dessa höjningar leder i många fall till att människor mer eller mindre tvingas bort från sina hus.

Tyvärr är de nedskrivningsregler som regeringen har föreslagit för att lösa dessa problem otillräckliga. Vi menar att sättet att beräkna taxeringsvärden måste kunna reformeras. Det har ju visat sig att det nuvarande sättet inte är rimligt. Markvärdet spelar för stor roll vid beräkningen.

En lösning skulle kunna vara att marktaxeringsvärdet för småhus begränsas till en viss nivå eller att den s.k. belägenhetsfaktorn för perma-

nentboende i fastigheter som ligger vid strand eller är strandnära slopas. Det har ju visat sig att det får orimliga konsekvenser, och hus som ligger bara några meter från varandra kan få väldigt olika värden. Vi menar att dessa förändringar skulle kunna göras omedelbart. Är statsrådet inte beredd att utvärdera detta förslag?

Anf. 6 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Inger René talade om att människor har det jobbigt och har en väldigt hög moralisk ton när hon anklagar regeringen för att ställa till det för människor. Vad är orsaken till att människor har haft ett antal oerhört jobbiga år under 1990-talet? Jo, det är just den strategi som Inger Renéns parti stod för i regeringsställning – att sänka skatter ansvarslost, att öka budgetunderskottet, att låta räntor skena och att tvinga människor att flytta från sina hem för att de inte har råd med sina boendekostnader. Att ha stått för och stött en sådan politik och samtidigt anklaga regeringen när den tillsammans med Centerpartiet sanerar budgeten och får ned räntorna och får tillbaka stabilitet och framtidstro tycker jag är ett sätt att argumentera som är fullständigt orimligt.

Orsaken till att regeringen har varit tvungen att fatta så oerhört många tuffa beslut när det gäller budgetsaneringen är ju de fullständigt misslyckade regeringsår som framför allt Moderaterna bidrog till med sin skattesänkingspolitik. Det var skattesänkningar som inte ledde till något annat än räntehöjningar och svårigheter för företag och människor, och inte minst gällde det boendet. Ränteläget är oerhört viktigt för människors boendekostnader. Den politik som vi har fört har tagit ned boendekostnaderna rejält. Räntorna har fallit med ca 4 % sedan valet. Det är klart att det framför allt beror på att vi har orkat med att lägga fram förslag och att riksdagen sedan har orkat fatta de beslut som krävs för att ta sig dit.

Fastighetsskatten ger staten intäkter på sammanlagt närmare 24 miljarder 1996. Av det kommer ca 15 miljarder från småhustaxeringen. Det är oerhört väsentliga inkomster för en stat som inte har lyckats få ihop sin budget på årtal. Det är oerhört väsentliga inkomster för de välfärdsutgifter som staten står för. Det handlar om socialförsäkringssystem, barnbidrag, stöd till kommunerna och försvaret, dvs. många områden där vi faktiskt måste få in dessa intäkter för att kunna klara av att hålla en hög kvalitet.

Per Lager talade om att vi på sikt måste fasa ut fastighetsskatten ur systemet. Hur skall vi då klara av att få in dessa enorma belopp till staten för de utgifter som vi gärna vill ha och som jag också tror att Miljöpartiet är intresserat av. Det är inte rimligt att påstå att vi skulle kunna avvara 24 miljarder kronor. Fastighetsskatten ingår som en del av kapitalbeskattningen och är en väsentlig del av statens intäkter, som behövs för att upprätthålla ett välfärdssamhälle.

Isa Halvarsson talade om att tillvaron har slagits i spillror för många människor. Hur var det under åren 1991–1994, med den politik som ni då bedrev? Fastighetsskatten var möjligen lägre, men att få tillvaron slagen i spillror fick många människor uppleva på grund av en politik som inte höll ihop därför att man kanske inte orkade fatta de jobbiga skattebeslut som man också måste fatta om man skall sanera statens finanser.

Eskil Erlandsson tog upp den utvärdering av den allmänna fastighetstaxeringen som regeringen avser att göra. Den är viktig, och den anmäls

också i den proposition om fastighetsskatten som regeringen har lagt fram. Den utvärderingen skall avse framför allt hur metoderna för att fånga marknadsvärdet på fastigheterna fungerar i dag. Det finns oroande tecken på att det inte alltid fungerar perfekt. Och det är dags att se över systemet och metoderna för att fånga marknadsvärdet. Ett andra huvuduppdrag är att utvärdera om man på ett bättre sätt kan få ett lekmannainflytande i fastighetstaxeringsproceduren. Den utredningen kommer att tillsättas skyndsamt.

Anf. 7 INGER RENÉ (m):

Herr talman! Jag tackar för även detta svar, men jag fick faktiskt inget svar på min fråga. Det står i regeringsförklaringen att hela Sverige skall leva, och jag frågade skatteministern vad han anser ligger i det.

Thomas Östros använde samma argument som alla socialdemokratiska ministrar gör i dag när de skall svara på frågor – de talar om hur det var under den borgerliga regeringsperioden och säger att allt ont kommer från den tiden. Jag tänker inte tala om de åren nu. I så fall skulle jag kunna ta upp t.ex. arbetslöshetssiffror och andra saker som har förändrats och också skapat oro hos människor. Men jag går tillbaka till dagens fråga.

Det finns många grupper som drabbas av skatteministerns förslag. Men jag vill särskilt föra fram de människor som bor vid våra kuster och i skärgårdarna.

Häromdagen körde jag kustvägen från Strömstad söderut genom Grebbestad, Fjällbacka, Bovall, Hunnebo, Ulebergshamn, osv. Det är namn som vi alla förknippar med sommar, sol och bad. Detta var en söndagseftermiddag, och det var ganska tyst och stilla. Jag har trott och hoppats att vi alla arbetar för att vi – genom att förbättra tekniken i hela Sverige inklusive kustområdena, förbättra infrastrukturen, använda oss av EU:s regionalpolitik och annat – skulle kunna öka möjligheten för människor att bo och verka i kustområdena. Om man då genom skatteministerns åtgärder genomför det som ligger i propositionen blir det för många en omöjlighet.

För ett normalt småhus i Lysekil, som är en liten stad på västkusten, har fastighetsskatten gått upp med i genomsnitt 60 %. Då förstår man att den på vissa ställen har gått upp mer och på andra mindre. På andra ställen, t.ex. på Klädesholmen, som är en liten konservindustriö utanför Tjörn, har fastighetsskatten fördubblats för väldigt många. Då skall man komma ihåg att den största delen av värdet ligger i marken och att tomterna sällan är större än 300–400 kvadratmeter. Det är alltså inte fråga om några jättetomter.

I dag är 13 hus på samma gata i Smögen ute till försäljning, och det är inte långa gator i Smögen.

Den utvärdering som enligt skatteministern snarast skall komma blir självfallet inte färdig innan de nya fastighetstaxeringsvärdena trätt i kraft. Den utvärderingen blir alltså inte till någon glädje för människorna på Klädesholmarna eller i Lysekil eller Smögen.

Situationen är ohållbar, och den kommer att leda till att kusterna avfolkas på permanentboende. Hushåll med låga eller normala inkomster måste flytta, och kustområdena kommer i ännu högre grad än i dag att befolkas med sommargäster eller med permanentboende som har mycket

höga inkomster. Jag tycker att det rimmar illa med statsministerns utsago och för den delen också med det som även Socialdemokraterna talar om: att vi inte skall ha ett segregerat boende.

Hela Sverige skall leva – vad betyder det, skatteministern, för våra kuster och för människors möjligheter att bo och idka näringsverksamhet i kustnära områden?

Anf. 8 ESKIL ERLANDSSON (c):

Herr talman! Jag börjar med att tacka för det svar som jag fick på min fråga. Jag tolkar det så att det nu är klart att lokala fastighetstaxeringsnämnder återinförs. Jag tror att det är bra och att det är viktigt för att vi skall få dels ett rättvist system, dels ett system som har en allmän acceptans. Det är viktigt när det gäller lagar och förordningar att det finns en sådan acceptans.

Jag skulle också vilja fråga om statsrådet är beredd att skilja på fritids- och permanentboende när det gäller att räkna fram de höjningar som vi förvisso får även framgent. Kan kommande utvärdering tänkas få ett parlamentariskt inflytande? Är det möjligt att i detta sammanhang testa huruvida det går att i utbyte mot sänkt fastighetsskatt få en höjd realisationsvinstbeskattning för att undvika vad många ute i vårt land har talat om, nämligen att människor tvingas gå från gård och grund därför att de inte kan betala sin fastighetsskatt?

Anf. 9 PER LAGER (mp):

Herr talman! Jag tillhör dem som bor i det särskilt utsatta området. Jag bor nämligen i Hunnebostrand och känner hur ursinnet mullrar omkring mig. Människor är oerhört upprörda. Vilka människor är det då som är upprörda? Ja, det är inte de som kommer på sommaren för att bo fint, utan det är de människor som bor året runt i de här samhällena, som alltså bor kvar och håller dessa samhällen levande under vinterhalvåret. Att just den gruppen drabbas av sådana här oerhörda skattehöjningar är orimligt. Även om det nu är en tillfällig lättnad kommer det här att resultera i att nämnda människor får ta bördan – dessutom på ett orimligt sätt.

Thomas Östros tog upp frågan om skatteinkomster och berörde den av mig nämnda utfasningen av fastighetsskatten. Det ingår förstås i vår skatteväxlingsmodell, som bygger på miljörelaterade skatter – framför allt när det gäller energin. Men det handlar också om reavinstbeskattningen, som Eskil Erlandsson tog upp. Det är alltså i huvudsak först när ett hus säljs som skatt skall tas ut. Det skulle innebära helt andra möjligheter för de människor som bor stabilt ute i de områden som i dag är väldigt utsatta.

Anf. 10 ISA HALVARSSON (fp):

Herr talman! Jag tror inte att de som fått aktuella fastighetstaxeringshöjningar i skärgården i dagens läge känner någon framtidstro. Vi i Folkpartiet har inte sagt att fastighetsbeskattningen skall tas bort. Den är, som statsrådet säger, alldeles för stor för att något sådant skulle kunna göras. Vad vi pratar om är att det skall vara en rättvis beskattning. Vi håller fram det här med marktaxeringsvärdet och belägenhetsfaktorn, som verkligen skulle kunna förändra situationen för fastboende. Jag tänker på dem som bor i hus som ärvts och som bott där i generationer. Det är oaccepta-

belt att människor som arbetat hårt i hela sitt liv inte skall kunna få bo kvar i sina hem därför att just deras område blivit populärt som sommarviste.

Lokala fastighetsnämnder är bra, men det löser inte situationen för de människor som nu drabbas. Statsrådet svarade inte på frågan om hur belägenhetsfaktorn skulle kunna få en annan tyngd i taxeringen.

Prot. 1996/97:14

11 oktober

svar på

interpellationer

Anf. 11 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Hela Sverige skall leva – det är precis vad regeringen säger i sin regeringsförklaring. Det är också just det som regeringens politik syftar till.

Detta med att få ett fast grepp om statens finanser, att se till att vi faktiskt har tillväxt i ekonomin för andra året i rad och att vi nu faktiskt kan se fram emot en uppgång i ekonomin kommer i praktiken att innebära att möjligheterna för hela Sverige att leva stärks mycket kraftigt. Det är när hela landet går tillbaka och vi har en negativ tillväxt, en skenande arbetslöshet och skenande räntor som det blir stora problem ute på landsbygden och i våra kustområden.

Jag skulle vilja fråga Inger René: Vad innebär moderat välfärdspolitik för den offentliga servicen utefter våra kuster? Vad innebär kraftigt sänkta skatter för möjligheterna att leva i skärgården? Det är ju inte bara fastighetsskatten utan också en mängd andra skatter som Moderaterna vill sänka. Men ytterst sällan vill man tala om varifrån de pengarna skall tas. Ytterst sällan vill man tala om vilka förändringar som väntar i fråga om människors välfärd med en moderat skattepolitik. Det är väl inte så att ni vill återgå till 1991–1994 års modell och sänka skatter och inte bry er om vad som händer med underskotten? Det har ni väl ändå lärt er av!

Den utvärdering som skall göras siktar på nästa allmänna fastighetstaxering och på att då ha de metoder som krävs för att bättre fånga marknadsvärdet. Den proposition som regeringen och Centern är överens om och som lagts fram för riksdagen handlar om lättnader för dem som fått de största höjningarna. Den propositionen klarar vi av att lägga fram, trots ett mycket ansträngt statsfinansiellt läge. Vi gör det just för att lindra för dem som nu fått den tyngsta bördan. Det tycker jag är riktigt och det skall vi göra.

Utvärderingen siktar alltså till att vi vid nästa allmänna fastighetstaxering skall ha ett system som bättre fångar marknadsvärdet. Man får se över de regler som i dag finns för att kunna fånga marknadsvärdet. Det gäller hela landet, inte bara skärgården. Det är inte alls självklart att de reglerna i dag är optimala. Det krävs en översyn.

När det gäller övriga delar – att fastighetsskattens grund är en del av kapitalbeskattningen och att det är marknadsvärdet som det skall beräknas på – är det inte aktuellt att göra en översyn. Det här är ju själva grunden för fastighetsbeskattningen. Jag tror att även Folkpartiet instämmer i att fastighetsbeskattningen är en del av kapitalbeskattningen och att marknadsvärdet skall vara grunden för fastighetsskatten.

Anf. 12 INGER RENÉ (m):

Herr talman! Jag är inte säker på att skatteministern riktigt förstår vad den här debatten handlar om. Det finns ju ett talesätt som lyder: Medan

gräset gror, dör kon. Är det vad skatteministern menar, dvs. att medan välfärden byggs upp i Sverige igen får man, tyvärr, offra litet grand? T.ex. får skärgårdsbefolkningen offras. Den här debatten handlar ju om de människor som bor på ställen där fastighetsskatten gått upp orimligt mycket. Därmed blir det omöjligt för dem som bor på dessa utsatta ställen att fortsätta sin verksamhet.

Jag tror att det var Per Lager som sade att det mullrar. En grupp som det mullrar väldigt mycket om är pensionärerna. Statsministern säger av och till i riksdagens talarstol: Den som är satt i skuld är inte fri. Många – särskilt äldre människor, tror jag – håller med honom.

Många som i dag är pensionärer var angelägna om att betala av lånen på sina fastigheter så att de, när den dagen kom att de bara hade pensionen att leva av, skulle kunna klara av det ekonomiska livet ändå, tack vare att de inte hade en skuld på fastigheten. Om man nu talar om för dem att man skall utvärdera hur det blev, så hjälper inte det särskilt mycket, för de kommer inte att kunna betala in skatten för 1997.

Det finns två utvägar för dessa äldre människor, som i hela sitt liv har bott i skärgårdarna. Den ena utvägen är att sälja och flytta. Den andra utvägen är att gå till banken och låna pengar för att kunna betala sin skatt. Jag tycker att bägge utvägarna är orimliga. Vad tycker skatteministern? Vilket råd vill Thomas Östros ge till dessa äldre pensionärer som i dag bor i våra kustområden?

Anf. 13 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Får jag fråga vad Inger René sade under perioden 1991–1994 till de människor som blev av med jobbet, som mötte skyhöga räntor och neddragningar i offentlig service? Vilka råd gav hon till dem?

Det är orimligt att föra en debatt med utgångspunkten att vi kom till makten med sunda statsfinanser vid dörren. Vi kom till makten när staten hade ett upplåningsbehov på 240 miljarder kronor. Oerhört tuffa beslut har tagits för att ta Sverige ur det statsfinansiella moras vi befann oss i. Vi var ett land som var totalt beroende av marknadskrafterna. Riksdagen fick rusa från hörn till hörn därför att marknaden piskade med höga räntor.

Centern har ställt upp på ett hedervärt sätt och tagit ansvar, orkat stå emot en del populistiska krafter för att vara med och ta landet ut ur krisen. Moderaterna kan inte i dag säga att de skulle vilja sänka en hel del skatter och göra det bättre på en hel del områden utan att utgå från 240 miljarders upplåningsbehov, som ni högst konkret var med och skapade genom skattehöjningar. Det har ställt till det för många människor ute i skärgården och i hela landet. Hela landet skall leva framför allt genom att staten, regeringen och riksdagen tar ett ansvar och ser till att föra en ekonomisk politik som ger tillväxt och sänker arbetslösheten, inte en som ger statsfinansiellt moras.

Regeringen har tillsammans med Centerpartiet lagt fram ett förslag trots dagens situation – vi är fortfarande inte i balans – som innebär lättnader för dem som har fått den högsta höjningen. De kommer att få fem år på sig innan de når upp till full fastighetsskatt.

Moderaterna kan naturligtvis lova ut skattesänkningar på allehanda områden. Med vilken trovärdighet? Hur skall ni då möta de villaägare som får skyhöga räntor när ni har genomfört era skattesänkningar? Den

trovärdigheten finns inte kvar när det gäller att föra en ekonomisk politik som faktiskt ger balans i statens finanser.

Prot. 1996/97:14
11 oktober

Överläggningen var härmed avslutad.

*svar på
interpellationer*

3 § Svar på interpellation 1996/97:9 om kontrollen av ventilationssystemens funktion

Anf. 14 Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Per Lager har frågat mig om jag avser att, i avvaktan på pågående utredningsarbete avseende den obligatoriska ventilationskontrollen, vidta ytterligare åtgärder för att snabbare komma åt den dåliga efterlevnaden av lagen.

Regeringen ser allvarligt på fastighetsägarnas bristande förmåga att hålla byggnaderna i ett fungerande skick. Självfallet skall vi se till att lagar och regler efterföljs. Men vi måste också inse att vi har infört ett system med större ansvar för den enskilde genom att införa det s.k. öppna systemet. För att det skall fungera förutsätts att även brukare är med och bevakar sina intressen. I detta sammanhang har Hem och skolföreningar, hyresgäsföreningar, föräldraföreningar och andra intresseföreningar en viktig uppgift att fylla.

Regeringen har inte förhållit sig passiv. Trots det ansträngda finansiella läget har mycket betydande ekonomiska medel satsats för att snabbt nå förbättringar. Ett exempel är det bidrag för förbättring av inomhusmiljön i bostäder, daghem och skolor som riksdagen fattat beslut om (prop. 1994/95:218) bl.a. med stöd från Miljöpartiet. Av hittills beviljade medel har hälften gått till åtgärder för att avhjälpa brister påtalade vid utförda obligatoriska besiktningar av ventilationsanläggningar.

Dessa omedelbara insatser stöds av mer långsiktiga åtgärder. Exempelvis har Boverket fått i uppdrag att visa på goda exempel på åtgärder för att förbättra inomhusmiljön. Till detta uppdrag har anvisats sammanlagt 24 miljoner kronor som bl.a. skall användas för att redovisa goda exempel på ventilationsområdet. Boverket skall senast den 15 januari lämna en första rapport.

Jag har därför inte för avsikt att nu vidta ytterligare åtgärder i avvaktan på utredningens arbete, men jag kommer naturligtvis att följa arbetet mycket noga.

Anf. 15 PER LAGER (mp):

Herr talman! Det var framför allt med anledning av Boverkets rapport som jag ställde den här interpellationen. Det var en skrämmande rapport. Den kom i juni 1996, men den var på gång redan i april – den byggde på undersökningar från januari till april om hur man hade skött den obligatoriska ventilationskontrollen. Regeringen hade i maj tillsatt en enmansutredning och kände till rapporten, förmodar jag.

Byggnadsverkslagen föreskriver att ventilationssystem i byggnader skall funktionskontrolleras. Det är en särskild förordning från 1991, ändrad 1994, som styr detta. Enligt min mening och enligt rapporten har den i stort sett negligerats. Det finns enstaka goda exempel som vi inte skall

glömma, men i stort sett har den här lagstiftningen negligerats, inte enbart av enskilda fastighetsägare utan av kommunerna själva.

Varför är detta så viktigt? Jo, det handlar om barnens hälsa. Det är det absolut viktigaste. Det handlar om att leva upp till en lagstiftning och få dess efterlevnad kontrollerad. För övrigt har byggnadsnämnderna i kommunerna kontrollfunktionen, och de har till sin hjälp plan- och bygglagens kapitel 10 och hälsoskyddslagen. I PBL finns det möjligheter till bl.a. föreläggande med vite.

Det är ofta fråga om diffusa och svåridentifierade problem, men de har en förödande effekt, speciellt på barnen. Den exploderande folksjukdom vi har i dag i form av allergier och annan överkänslighet kräver att vi gör någonting och gör det snabbt.

Men till det öppna systemet ställer jag mig litet frågande. Det i sig innebär kanske att man frånsäger sig en del av det viktiga ansvaret, något som statsrådet har skrivit om i Dagens Nyheter den 1 oktober: "Staten har som sin viktigaste uppgift att stifta lagar och kontrollera att de nationella mål som regering och riksdag har satt upp verkligen efterlevs." Det tycker jag är en viktig mening.

Jag skulle vilja fråga statsrådet: Vad är det egentligen som är fel? Var det lagstiftningen som det var fel på? Den fungerar ju inte som den skulle. Vad är det som har saknats? Är det informationen? Är det kanske utbildningen? Saknas det välutbildade inspektörer? Det finns inspektörer med riksbehörighet och inspektörer med lokal behörighet. Är det där felet ligger? Man har haft fyra år på sig, och resultatet är som sagt skrämmande.

Anf. 16 Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag delar Per Lagers uppfattning, att detta är en oerhört viktig angelägenhet. Barnens hälsa är, som Per Lager säger, i stor utsträckning beroende av att det finns ett fungerande system. Naturligtvis ser jag det som allvarligt – vilket jag också sade i mitt interpellationssvar – om man inte följer den lag som har stiftats av Sveriges riksdag.

Som jag också sade i mitt svar har det nu också avsatts resurser för att Boverket skall göra en ordentlig genomgång.

Per Lager frågade: Vad är det som är fel? Är det informationen eller utbildningen? Eller är det lagen? Lagen är det nog inget fel på. Den är tydlig och ordentligt genomarbetad. Det är möjligt att det behövs ett bredare informationsutbud och en bredare utbildning. Men man måste också beakta att det är fråga om en relativt ny lag. Som bekant behöver det gå en tid innan en lagstiftning "sätter sig".

Jag tror fortfarande att det öppna systemet är att föredra. Det är viktigt att alla ute i landet känner sig engagerade och att alla känner ett ansvar för denna angelägna fråga.

Som Per Lager självfallet mycket väl vet finns det en myndighet som har till uppgift att övervaka lagen. Det är inte regeringens uppgift utan det är Boverkets uppgift. Jag utgår ifrån och är helt övertygad om att Boverket ser denna myndighetsuppgift som oerhört angelägen och viktig.

Anf. 17 PER LAGER (mp):

Herr talman! Boverket har den viktiga uppgiften att övervaka lagen, sade statsrådet. En av tjänstemännen på Boverket har sagt att det är ett problem att byggnadsnämnderna saknar kompetens och resurser. I vissa kommuner vet de inte ens vad självdragssystem är.

Barnen mår ju inte bättre om felen inte åtgärdas. 60 % av kommunerna våldförde sig på lagstiftningen när de inte utförde kontroll på skolor och dagis i tid. Som jag ser det är huvudproblemet kommunernas eget agerande när det gäller skolor, daghem och det egna bostadsbeståndet.

Vi vet att överkänslighetsproblemen och allergierna i huvudsak uppstår inomhus. Där finns alltså problemen och där måste de åtgärdas. Men här fungerar inte efterlevnaden. Jag vet inte varför kommunerna inte ser detta som ett stort och allvarligt problem. Det har kanske att göra med att det också handlar om stora kostnader. Man kanske inte har tillräcklig kunskap. Det finns människor som utger sig för att ha kunskap, vilket kan innebära att man måste bygga om och montera in nya stora fläktsystem som kostar enorma pengar. Det kanske är detta som gör att kommunerna avvaktar och är litet försiktiga. Det kan också ha att göra med en helt annan fråga, nämligen att kontrollerna inte görs på rätt sätt.

Jag vill då citera ur tidningen Miljömagasinet som kommer ut i dag. Man har intervjuat Folke Peterson, professor i uppvärmnings- och ventilationsteknik vid KTH. Han har gått igenom 900 besiktningsprotokoll och funnit att nästan alla mätningar och kontroller är felaktiga och ofullständigt gjorda. Det är oerhört allvarligt. Därmed blir också resultaten felaktiga. Folke Peterson säger:

”Av protokollen att döma går besiktningsinspektörerna bara runt och tittar på ventilationssystemen utan att mäta och se efter om något är fel.”

Han säger vidare:

”Felaktiga luftflöden är en stor orsak till ’sjuka hus’ och bidrar till ökning av astma och allergier.”

Detta är kanske väl tillspetsat sagt, men det måste ligga något bakom det som Folke Peterson säger. Undersökningen av de 900 protokollen visar på något som egentligen inte får ske, t.ex. kontroller som inte blir utförda på det sätt som de borde utföras på. Vad säger statsrådet om detta?

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Anmälan och hänvisning av motioner

Anmälades

2 184 motioner avlämnade under den allmänna motionstiden enligt motionsförteckning som i bilaga fogats till detta protokoll.

Kammaren biföll talmannens förslag att motionerna omedelbart skulle hänvisas till utskott.

Motionerna hänvisades till de utskott som utskottsbeteckningen i motionsnumret anger.

Motioner som fördelats mellan flera utskott remitterades i enlighet med de noteringar som gjorts i den bilagda motionsförteckningen.

Prot. 1996/97:14

11 oktober

Svar på

interpellationer

5 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Proposition
1996/97:38 Överlåtelse av allmännyttiga bostadsföretag eller deras bostäder

6 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställts

den 10 oktober

1996/97:18 av *Pär-Axel Sahlberg* (s) till statsrådet Pierre Schori
Palestinierna

1996/97:19 av *Peter Eriksson* (mp) till statsministern
Sveriges ansökan om plats i FN:s säkerhetsråd

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 22 oktober.

7 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 10 oktober

1996/97:26 av *Ulla Löfgren* (m) till miljöministern

Väg genom Europas största obrutna fjällområde

1996/97:27 av *Christel Anderberg* (m) till justitieministern

Åtgärder mot unga lagöverträdare

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 22 oktober.

8 § Kammaren åtskildes kl. 9.45.

Förhandlingarna leddes av förste vice talmannen.

Vid protokollet

LISBET HANSING ENGSTRÖM

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Meddelande om svar på interpellation	1
2 § Svar på interpellation 1996/97:13 om fastighetstaxeringen	1
Anf. 1 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s)	1
Anf. 2 INGER RENÉ (m)	1
Anf. 3 ESKIL ERLANDSSON (c)	2
Anf. 4 PER LAGER (mp)	3
Anf. 5 ISA HALVARSSON (fp)	3
Anf. 6 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s)	4
Anf. 7 INGER RENÉ (m)	5
Anf. 8 ESKIL ERLANDSSON (c)	6
Anf. 9 PER LAGER (mp)	6
Anf. 10 ISA HALVARSSON (fp)	6
Anf. 11 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s)	7
Anf. 12 INGER RENÉ (m)	7
Anf. 13 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s)	8
3 § Svar på interpellation 1996/97:9 om kontrollen av venti- lationssystemens funktion	9
Anf. 14 Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s)	9
Anf. 15 PER LAGER (mp)	9
Anf. 16 Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s)	10
Anf. 17 PER LAGER (mp)	11
4 § Anmälan och hänvisning av motioner	11
5 § Bordläggning	12
6 § Anmälan om interpellationer	12
7 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	12
8 § Kammaren åtskildes kl. 9.45	12